

ISLAMSKA ZAJEDNICA JE TOKOM PANDEMIJE POKAZALA ZRELOST, ODGOVORNOST I KREATIVNOST

Intervju s direktorom Uprave za vjerske poslove Rijaseta Islamske zajednice Ismail-ef. Smajlovićem

Meho ŠLJIVO

UDK 005.7:28-78(497.6)(049.3)
616.98:578.8
DOI 10.26340/muallim.v21i84.1822

SAŽETAK: U razgovoru za *Novi Muallim* direktor Uprave za vjerske poslove predstavio je aktivnosti Islamske zajednice tokom pandemije i način kako se institucionalno organizirao vjerski život pod epidemiološkim mjerama. Svi organi Islamske zajednice savjesno i dosljedno su provodili sve epidemiološke mjere, ali su istovremeno pravovremeno poduzeli odgovarajuće inicijative kako bi se većina redovnih aktivnosti realizirala u oblicima koji neće ugroziti zdravlje i sigurnost ljudi.

Uloga imama i rukovodstva u organima bila je presudna i nijedna džamija ili organizirani obred nisu označeni klasterom za širenje zaraze.

Muslimani se u džematima tokom pandemije nisu udaljili od domovine i džemata. Nije se prekidala komunikacija s džematlijama, rukovodstvom džemata i imamima. Fizička distanca i geografska udaljenost inicirale su organiziranje sastanaka putem platforme Rijaseta 'Teams', razmjenu dopisa, telefonske razgovore i fizičko prisustvo na lokacijama gdje je to nužno.

U saradnji s Vijećem muftija donesene su potrebne odluke (fetve), uputstva i drugi dokumenti koji su podrška vjerskim autoritetima u organizaciji vjerskih poslova koju provode na području nadležnosti. U saradnji s Upravom za obrazovanje i nauku uključeni su muderrisi, profesori i drugi kadrovi obrazovnih ustanova u programe rada Rijaseta u vanrednim okolnostima.

Mektepska pouka nije obustavljena nego je uspješno organizirana u online formatu. Muallimi, polaznici mekteba i roditelji su pokazali iznimnu volju i entuzijazam u održavanju kontinuiteta mektepske pouke.

Ključne riječi: Ismail Smajlović, Uprava za vjerske poslove Rijaseta IZ, koronavirus, Televizija Islamske zajednice "Bir"

NOVI MUALLIM: Poštovani direktore Smajloviću, s obzirom na to da je ovo Vaš prvi intervju za časopis *Novi muallim*, možete li za naše čitaoce u kratkim crtama predstaviti strukturu Uprave za vjerske poslove, kao i njene najvažnije segmente djelovanja i aktivnosti?

SMAJLOVIĆ: Dozvolite da na početku skrenem pažnju na vrijednu poruku iz objave Kur'an Časnog: *"A ko govori ljepše od onoga koji poziva Allahu, koji dobra djela čini i koji govori: Ja sam doista musliman!"* (Kur'an, 41:33) Uz zahvalu Uzvišenom Allahu, upućujem Vam čestitke i riječi podrške u radu na odgojno-obrazovnom području koje je u čvrstoj vezi sa onim što je u sadržaju poslova Uprave kojom rukovodim u Rijasetu. Naime, Pravilnik o organizaciji i radu Rijasetu regulira djelatnosti Uprave za vjerske poslove u području organizacije vjerskih aktivnosti, stručnog nadzora i unapređenja promocije islamskih vrijednosti na području Islamske zajednice. To obuhvata imamet, mektepsku pouku, hifz Kur'an, brojne programe različitim povodima za sve uzraste u džematima na području Islamske zajednice. Uprava za vjerske poslove vrši nadzor nad poslovima i radom Ureda za zekat, Agencije za certificiranje halal kvalitete i Centra za rehabilitaciju ovisnika o psihoaktivnim supstancama (CROPS), kao organizacionim jedinicama i ustanovama Rijasetu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. Navedene i brojne druge poslove u Upravi planira i realizira sedam uposlenih kadrova. Među najvažnije poslove Uprave ulazi stručni nadzor i podrška u radu imama u džematima, odnosno nadležnih kadrova angažiranih u organima Islamske zajednice. Posebno treba istaći podršku u području poučavanja svih uzrasta, od predškolskog, mektepskog i omladinskog do edukativnih programa o braku i porodičnim odnosima. Dakle, može se kazati da rad Uprave obuhvata cjeloživotni program odgoja i poučavanja islamskim vrijednostima

od rođenja do smrti, odnosno od akike do dženaze. Na toj životnoj putanji uloga imamā, nosilaca i promotora islamskih vrijednosti, jeste olakšavanje stjecanja o islamu pojedincima i zajednicama.

NOVI MUALLIM: Pandemija koronavirusa drastično je promijenila životne navike, uobičajeni način i stil rada u institucijama. Organizaciji vjerskog života u novonastaloj epidemiološkoj situaciji Rijaset Islamske zajednice je pristupio zrelo i odgovorno. Šta smatrate najvećim izazovom i uspjehom u organiziranju vjerskog života tokom pandemije?

SMAJLOVIĆ: Rad u vanrednim okolnostima za sve je izazov. Nakon ratnih dešavanja, u vrijeme pandemije ponovo se susrećemo s pritiskom tereta rada u okolnostima koje se teško ili uopće ne mogu kontrolirati. Ipak, nadležni u Rijasetu Islamske zajednice su pod nadzorom Reisu-l-uleme uspostavili sistem koji razvija pozitivne tokove upravljanja krizom izazvanom koronavirusom. Poštujući sve epidemiološke mjere nadležnih državnih organa, Vijeće muftija je donijelo okvir rada na osnovu kojeg je Rijaset izradio potrebna dokumenta za djelovanje u vanrednim okolnostima: "Protokol o postupanju u vanrednim okolnostima" i "Instrukcija Reisu-l-uleme o organizaciji vjerskih aktivnosti i radu organa i ustanova u vanrednim okolnostima". Smjernice za rad u vanrednim okolnostima usvojene neposredno nakon otpočinjanja epidemije značajno su doprinijele kvalitetnoj pripremi muslimana za ramazan 2020. godine. Savjesno provođenje donesenih mjera od strane imamā i rukovodstava svih organa Islamske zajednice dovelo je do toga da nijedna džamija, mekteb, medresa, fakultet ili zajednički organizirani islamski obredi u vrijeme pandemije nisu označeni klasterom za širenje zaraze!

Pored toga, u saradnji s Vijećem muftija donesene su potrebne odluke (fetve), uputstva i drugi dokumenti kao podrška vjerskim autoritetima u organizaciji vjerskih poslova koje provode na području svoje nadležnosti.

U tom smislu znakovito je pismo podrške imamima koje im je u okviru čestitke povodom nastupanja mubarek ramazana 2020. godine, prvog i nadamo se jedinog ramazana u doba koronavirusa, uputio Reisu-l-ulema, a koje zbog njegove važnosti ovdje u cijelosti donosim: "Es-selamu alejkum, poštovane kolege/kolegice! Dragi imami, naši promotori vrijednosti! Život teče poput rijeke od izvora ka ušću. Vanredna situacija je uticala na naš rad. Poslovi su usporeni, ali nisu stali. Ponosan sam na vas što ste brzo i kvalitetno našli rješenja da održite vezu sa džematlijama, dolazite u džamije, radite sa polaznicima mekteba, podržavate mlade, porodice u stanju potrebe i brojne druge poslove koji su dio imamske misije. Pandemija je iskušenje sa kojim se nužno susrećemo

i iz kojeg, nadamo se inšallah, izlazimo jači, a sigurno iskusniji i zreliji za nastavak misije u promociji islamskih vrijednosti. To je zapovijed Uzvišenog Allaha i to je staza uspjeha kojom je prošao časni Poslanik, a.s., naši preci i ostavili putokaze kojima se lakše krećemo do nama postavljenog cilja. Muslimani u odabranim danima ša'banana, čineći dobra djela, idu u susret ramazanu. Nadam se i očekujem da ćemo na temelju dosadašnjeg iskustva zajedno sa džematlijama donijeti radosti u lični i porodični život Ummeta na koji će biti ponosni naraštaji mladih koji dolaze poslije nas! Molim Uzvišenog Allaha da vas blagoslovi u nastupajućem mjesecu ramazanu!

Primite iskrene selame i prenesite riječi podrške vašima u porodici i džematu. Sarajevo, ša'ban 1441. godine."

Kolege u Upravi su dinamizirali rad obradom tema, predavanja, smjernica i drugih sadržaja usmjerenih na ohrabrivanje i podizanje svijesti o pravilnom ponašanju u vanrednoj situaciji i proglašenom stanju *Prirodne nesreće*. Sadržaji radio i TV emisija, predavanja i tekstova postavljeni su na zvaničnom portalu Islamske zajednice i drugim platformama Media centra. Imami, rukovodstva u organima Islamske zajednice i drugi aktivisti, posebno mreže mladih i savjetovišta za brak i porodicu, koristili su postavljene sadržaje i dostavljali ih vjernicima. Komunikacija između Uprave i nižih organa Islamske zajednice u doba pandemije je stalna i provodi se na različite načine. Vrijedno pažnje je iskustvo intenzivnijeg zajedničkog porodičnog izvršavanja ibadeta, nastalo kao posljedica

pridržavanja mjera samoizolacije, unutar kojeg je ostvarena nova dimenzija interakcije roditelja i djece i svih članova domaćinstva.

NOVI MUALIM: Održavanje mektepske nastave tokom pandemije naše muallime je suočilo s višestruko izazovnim iskustvom. Pored informatičke pismenosti i adekvatne tehnološke opremljenosti, održavanje mektepske nastave na daljinu (*online*) podrazumijevalo je i sposobnost muallima da nastavni plan i program prilagode uvjetima učenja na daljinu. Kako su muallimi odgovorili ovom zadatku i kakvu vrstu podrške muallimi u tom smislu mogu očekivati od Rijaset, konkretno od Uprave koju predvodite?

SMAJLOVIĆ: Čini se da kvalitet imamskog rada pokaže vrijednost pod teretom neizvjesnosti. Pored stručnosti u radu imama i muallima, u doba

pandemije došao je do izraza njihov entuzijizam i jako opredjeljenje za društveno korisne poslove. U krizama se ljudi pozivaju na vrline, vrijednosti i dobra djela. Sve su to činioци vjere, dakle, islamske vrijednosti. Nadležni Odjel za mekteb u Rijasetu pripremio je "Uputstvo za mektepsku pouku u okolnostima pandemije" u cilju podrške muallimima i nižim organima Islamske zajednice. Pošto je potreba tako iziskivala, na početku širenja koronavirusa preventivnim mjerama je bilo zabranjeno okupljanje građana, pa time i dolazak djece u mekteb, tragali smo za najfunkcionalnijim rješenjem organiziranja mekteba na daljinu. U tom smislu, reaktivirali smo postojeću platformu *onlinemekteb* i skrenuli pažnju muallima da mektepsku pouku održavaju na daljinu koristeći ovu platformu i savremena tehnološka dostignuća. Dakle, mektepska pouka nije zaustavljena nego je prešla na drugi kolosijek, tako da je mektepska 2019/2020. godina uspješno privedena kraju. Muallimi, polaznici mekteba i njihovi roditelji pokazali su volju i spremnost za takav vid mektepske nastave i to je dalo rezultat. U analizi iskustva rada mekteba u doba pandemije koju je Rijaset izvršio pred početak tekuće 2020/2021. mektepske godine, predstavljene su korisne informacije i metode rada koje su pojedini muallimi koristili. S njihovim iskustvima i dobrim praksama upoznati su ostali imami i muallimi kako bi mogli unaprijediti svoj rad, jer, nažalost, ne znamo koliko dugo će pandemija koronavirusa potrajati. Dobro je što se časopis *Novi muallim* uključio da skrene pažnju na okolnosti *pandemije* i njen utjecaj na vjerski život i odgojno-obrazovne institucije Islamske zajednice. Korištenjem novih tehnologija učinjen je značajan napredak u organizaciji mekteba na daljinu kao nužnog modela rada u doba pandemije. Ipak, svjesni smo da neposredni rad s polaznicima u mektepskoj učionici nema alternativu, mada je poželjno da se u okviru nastave koriste tehnološka pomagala: računari, tableti, smart uređaji itd! Naš cilj su poučeni/uspješni polaznici

mekteba koji će kasnije kao moralni i odgovorni ljudi dati svoj puni doprinos poboljšanju bosanskohercegovačkog društva.

NOVI MUALIM: Na koji način pratite rad i održavate komunikaciju s džematima u dijaspori s obzirom na to da su mnogi naši džemati u dijaspori zbog epidemiološke situacije onemogućeni da ostvare fizički kontakt sa svojom maticom?

SMAJLOVIĆ: Naša dijaspora je veliki potencijal u najširem smislu i stoga Rijaset ulaže mnogo u održavanje i razvoj džemata u dijaspori koji su sastavni dio Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. Organiziranje vjerskih aktivnosti u dijaspori je u nadležnosti Uprave za vjerske poslove. S tim u vezi, nastojimo da kvalitet rada u džematima dijaspore bude na nivou džemata u domovini. Naravno, odlična infrastruktura određenih džemata u dijaspori omogućava imamima sjajne uslove za rad i jako smo ponosni zbog toga. Kod članova u džematima dijaspore prepoznajemo volju da budu aktivni u svim programima koji ojačavaju identitet muslimana u domenu izvršavanja propisanih islamskih dužnosti, tradicije Bošnjaka i ljubavi prema domovini. Muslimani u džematima dijaspore vrlo su aktivni, tako da ih vanredne okolnosti pandemije koronavirusa nisu udaljili od njihovih džemata i domovine. Komunikacija Uprave s rukovodstvom džemata, imamima i džematlijama u dijaspori je intenzivna. Fizička distanca i geografska udaljenost nije nas odvojila jedne od drugih, štaviše, u određenim područjima komunikacija je poboljšana. S organima Islamske zajednice u dijaspori redovno održavamo sastanke putem platforme *Teams*, razmjenjujemo dopise, telefonske razgovore a prisustvujemo na lokacijama na kojima je to neophodno uz obavezno poštivanje preventivnih mjera. U vrijeme pandemije tokom 2020. godine boravili smo u radnim posjetama u Njemačkoj i Austriji. Predavači iz domovine na zahtjev imama u dijaspori realiziraju

predavanja, tribine i razgovore s džematlijama putem raspoloživih platformi. Rad u mektebima u dijaspori usklađen je prema važećim mjerama u svakoj državi, a u većini slučajeva, barem u prvim mjesecima pandemije, odvijao se *online*. Gotovo svi imami u doba pandemije, poštujući mjere protiv širenja koronavirusa, u svom radu s djecom i džematlijama koriste digitalna pomagala. Naravno, mladi brže uče i bolje upravljaju digitalnim pomagalima i radosni smo kada čujemo da polaznik mekteba pomaže starijem muallimu u korištenju *smart* uređaja. Trenutno razvijamo platformu za mektepsku pouku na daljinu i ilmi hale za krovne organizacije Islamske zajednice u dijaspori, čime će se dodatno unaprijediti rad u mektebu.

NOVI MUALIM: Početak emitiranja programa na Televiziji Islamske zajednice "Bir" vremenski korespondira s početkom pandemije. Naša muslimanska javnost s oduševljenjem je primila vijest o početku emitiranja programa na ovoj televiziji. Da li je ovaj medijski iskorak na izvjestan način pomogao Islamskoj zajednici da premosti informativnu i komunikacijsku blokadu koju joj je nametnula epidemiološka situacija? U čemu se ogleda značaj Media centra Islamske zajednice kada je u pitanju naučavanje o vjeri i promocija islamskih vrijednosti?

SMAJLOVIĆ: Životna putanja od rođenja do smrti je s različitim iskušenjima. Uzvišeni Allah je omogućio ljudskom biću da koristi vlastite potencijale i raspoložive resurse oko sebe za ispravan i dostojanstven hod stazom života do cilja koji može i treba biti ovjeren uspjehom. Mediji su važno pomagalo za promociju misije Islamske zajednice. Rijaset je donio odluku da se u okolnostima pandemije ubrza postupak pokretanja "Bir" televizije putem koje bi se ojačala komunikacija s vjernicima. Velik je to i važan projekt koji je uspješno započeo s radom početkom ramazana 2020. godine i uvjereni smo da će imati uzlaznu putanju u razvoju. Ipak, svjesni smo da televizija djeluje

posredno i ima ograničen djelokrug, pa su, uz raspoloživa sredstva za održavanje komunikacije s vjernicima, i druge medijske platforme Islamske zajednice veoma važne. Platforme Media centra Islamske zajednice neophodne su u okolnostima kada smo spriječeni da realiziramo aktivnosti u redovnim uslovima neposrednog i bliskog susreta s vjernicima i u tom smislu njihov značaj u doba pandemije koronavirusa je nemjerljiv. Kolege u Upravi ostvaruju saradnju s medijima Islamske zajednice, učestvuju u programima i pružaju potrebnu podršku Media centru za realizaciju različitih programskih sadržaja. Obrada mektepskih lekcija u emisiji “Radio mekteb”, emisije za mlade, dijaloške emisije s alimima, poučni sadržaji o porodici, tema sedmice – prijedlog za hutbu, emisije o imamu i džematu, priprema i obrada posebnih programa kao što je *Bedrija* iz džamije na Igmanu, predstavljanje hafiza i tradicije hifza u Bosni i Hercegovini, sve su to sadržaji koji se u okviru Media centra realiziraju uz podršku Uprave. U današnje vrijeme mediji su nezamjenjivo sredstvo u širenju misije Islamske zajednice i radosni smo što je Zajednica pojačana “Bir” televizijom i što smo u prilici podijeliti s gledaocima lijepu sliku o vrijednostima islama.

NOVI MUALIM: Rukovodili ste Operativnim timom Rijaseta Islamske zajednice u BiH u kampanji protiv ovisnosti kocke. Kampanja je pored edukativnog i promotivnog aspekta sadržavala i relevantna istraživanja o dominantnim porocima koja duhovno i moralno slabe i osiromašuju naše društvo. Zamolio bih Vas da s našim čitaocima podijelite neka bitna saznanja i rezultate do kojih ste došli u radu spomenutog Operativnog tima?

SMAJLOVIĆ: Sagledavajući sveukupno stanje u društvu i pojave koje se negativno odražavaju na džemate i općenito na vjerski i porodični život muslimana, Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini je utvrdila da su različiti oblici kockanja postali svakodnevnica ljudi, pri čemu postojeći

modeli suzbijanja ovog poroka ne daju zadovoljavajuće rezultate. Na prijedlog Uprave za vjerske poslove, Rijaset Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini je donio odluku da pokrene javnu i informativnu kampanju protiv poroka kockanja. Svojim Zaključkom broj: 05-03-2-4784-2/18, od 20. septembra 2018. godine, Rijaset je 2019. godinu proglasio godinom “borbe protiv poroka kockanja” i imenovao Operativni tim koji je zadužen za realizaciju aktivnosti na tom polju. Kampanja se zasniva na islamskom postulat *Kocka je zabranjena muslimanima i kockanje je veliko društveno zlo*. Cilj kampanje protiv poroka kocke bio je da se široj javnosti predstave informacije o stavu islama koji je kockanje označio teškim porokom, velikim grijehom i društvenim zlom. Također, kampanja je podsjetila na činjenicu da kockanje nije poželjno ni prema učenjima drugih monoteističkih religija. U okviru kampanje ukazano je na negativne posljedice ovisnosti o kockanju koje se ogledaju u: ekonomskom siromašenju pojedinaca i porodice, eroziji moralnih i društvenih vrijednosti te narušavanju međuljudskih odnosa. U realizaciji Plana aktivnosti kampanje učestvovali su svi organi i ustanove Islamske zajednice. Muftijstva, međžlisi i džemati su proveli aktivnosti predviđene Planom Operativnog tima br. 02-08-2-877-5/19 od 12. februara 2019. godine. Odgojno-obrazovne ustanove i vjeroučitelji su shodno svojim mogućnostima i obavezama također proveli aktivnosti predviđene Planom Operativnog tima br. 02-08-2-877-3/19 od 12. februara 2019. godine. Sve ključne aktivnosti iz inicijalnog Plana Operativnog tima realizirane su do kraja 2019. godine.

S ciljem utvrđivanja nivoa rasprostranjenosti kockanja u Bosni i Hercegovini i percepcije društva o ovom poroku Operativni tim je realizirao istraživački projekt pod nazivom “*Motivi, stavovi i percepcije kocke, klađenja i igara na sreću u Bosni i Hercegovini*”. Nosioci aktivnosti na

ovom projektu bili su dr. Ahmed Kulanić i dr. Selvira Draganović. Svrha istraživanja bila je utvrđivanje pozicije kockanja u odnosu na druge negativne pojave u bosanskohercegovačkom društvu, ali i identifikiranje ključnih motiva i indikatora tzv. “igara na sreću”, sportskog klađenja itd. Istraživanje je provedeno u dva ciklusa tokom 2019. i 2020. godine, a prikupljanje podataka na terenu izvršila je Mreža mladih Islamske zajednice u pedeset i šest (56) općina na području Bosne i Hercegovine. Ukupan uzorak u oba ciklusa istraživanja je 3010 ispitanika. Kroz ispitnu anketu došlo se, između ostalog, do podataka iz kojih se mogu izvesti sljedeći zaključci:

- Kockanje, klađenje i “igre na sreću” spadaju među najopasnije poroke u Bosni i Hercegovini;
- Šira javnost u velikoj mjeri upoznata je s propisima islama o kocki i klađenju;
- Najrasprostranjeniji i najjači motivi za klađenje su ekonomski;
- U prosjeku svaki treći ispitanik je upoznat s kampanjom Islamske zajednice u BiH protiv kocke i klađenja.

Prema Planu aktivnosti Operativni tim podržao je štampanje zbornika radova *Kockanje je zlo* u izdanju Instituta za islamsku tradiciju Bošnjaka. Svi radovi iz zbornika *Kockanje je zlo* su nakon izdavanja publikacije objavljeni na internet stranici www.kockajezlo.ba. Druga publikacija objavljena u okviru kampanje je zbornik radova s naučno-stručne konferencije “Mogućnosti Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini u prevenciji ovisnosti o kockanju” koja je održana 11. decembra 2019. godine u Zenici pod pokroviteljstvom Vijeća muftija, a u saradnji sa Islamskim pedagoškim fakultetom iz Zenice. Pored zasebnih publikacija, na pogubnost fenomena kockanja ukazivano je u tematskim brojevima *Takvima* za 2019. godinu, *Novog muallima*, a Islamske informativne novine *Preporod* su obradile problem kockanja kao temu broja.

Tokom 2019. godine objavljeno je petnaest (15) tekstova u deset (10) brojeva *Preporoda*. Media centar Islamske zajednice također je bio uključen u izradu promotivnih materijala o pogubnosti kockanja koji su bili distribuirani drugim medijima izvan Zajednice, web-portalima i društvenim mrežama koje su izrazile interes za takvu vrstu sadržaja. Posebna pažnja u izradi medijskih poruka posvećena je demaskiranju ustaljenih medijskih narativa koji za kockanje, kao hazardnu aktivnost, koriste eufemizirani izraz “igre na sreću”, čime potiču lahkovjerne da u varljivoj nadi troše novac na kockanje omogućavajući vlasnicima kockarnica i kladionica enormnu zaradu. Imajući u vidu široku zastupljenost kockanja u medijima i ogromna finansijska sredstva koja se ulažu u promociju kockanja, utvrđeno je da je neophodno dugoročno i kontinuirano razvijati kontrarnativ poroku kockanja. Prema zaključcima naučnoistraživačke studije, za prevladavanje uočenih problema potrebno je provoditi kontinuirane aktivnosti s naglaskom na podizanje svijesti da se kockom, kladenjem ili “igramama na sreću” ne mogu riješiti ekonomski ili finansijski problemi. Naprotiv. Potrebno je također upoznati širu javnost, odnosno faktore koji imaju utjecaj na usvajanje državnog zakonodavstva, da se aktivno uključe u donošenje odgovarajuće zakonske regulative kojom bi

se ograničilo kockanje i promocija kockanja na medijima. Iako je kampanja protiv poroka kockanja zvanično završena, cijenimo da je potrebno nastaviti ukazivati na pogubnost kockanja u okviru redovnih poslova organa i ustanova Islamske zajednice na način da se kontinuirano javnost podsjeća na pogubnost ovog poroka i podiže svijest o štetnosti kockanja, jer je to sastavni dio misijskog poslanja i opredjeljenja Islamske zajednice. Hvala vam što ste nas podsjetili na ovaj projekt u koji ste i Vi bili uključeni.

NOVI MUALIM: Pandemija koronavirusa nanijela je veliku bol porodicama koje su zbog bolesti izazvane virusom COVID-19 ostali bez svojih najmilijih. Posljedice po ekonomiju i mentalno zdravlje analizirat će se još dugo. Islamska zajednica je u ovim teškim trenucima i iskušenjima bila uz unctione srećene, pomažući im i hrabreći ih da iskušenja podnesu vjernički dostojanstveno. Šta biste u tom smislu savjetovali našim imamima, vjeroučiteljima i misionarima?

SMAJLOVIĆ: Događanja u Kini krajem 2019. godine ostala bi u domenu špekulacija koje bi analitičari nudili javnosti da se koronavirus nije raširio u druga područja. U svakoj situaciji i u svim okolnostima u kojima se nađu, vjernici traže pouku. Jedna od pouka pandemije uzrokovane širenjem koronavirusa jeste spoznaja da ljudi na ovome svijetu ne gospodare svime. Jedini

Gospodar je Allah. Pandemija koronavirusa podsjetila je cijelo čovječanstvo vrijednostima ljudskosti i humanosti. Svi suosjećamo s porodicama pogođenim smrtonosnim posljedicama koronavirusa. No, muslimani su svjesni da Uzvišeni Allah neprestano iskušava čovjeka kako bi ga očistio od grijeha i podsjetio da se ništa ne dešava bez Njegove volje i određenja. To je mudrost koju u ovim teškim vremenima pandemije prepoznajemo. Koronavirus je podsjetio otuđenog čovjeka na smisao i vrijednosti porodičnog života i okupljanja članova porodice u toplini doma. Na sceni je reprogram životnih prioriteta i stavljanje brige o zdravlju na vrh ljestvice ljudskih stremljenja. U tom smislu, vjernici su pojačali ibadete u nastojanju da se umile Bogu preispitujući svoj odnos prema stvorenom svijetu koji je određen za stanište ljudskog roda s jasno definiranom ulogom ‘halife’ koji treba da brine o resursima Zemlje, blagodatima i darovima ovoga svijeta.

Na kraju, molim Uzvišenog Boga da nas sačuva kobnih posljedica koronavirusa, a da onima koji su ostali bez svojih najmilijih u ovom periodu Allah podari lijepog sabura. Molim Ga da od nas otkloni zlo koronavirusa kako bi škola i mekteb ponovo postali mjesto stjecanja znanja, ali i glasnog dječijeg smijeha; kako bi naši mladi ponovo počeli studirati i ašikovati, a stariji se slobodno družiti.

الموجز

عنوان الحوار:

في زمن الجائحة أظهرت المشيخة النضج

والحس بالمسؤولية والابتكار

أجرى الحوار: ميهو شليفو

في حديثه لمجلة “المعلم الجديد” عرض مدير إدارة الشؤون الدينية نشاطات المشيخة الإسلامية أثناء الجائحة، والكيفية التي تم فيها تنظيم الحياة الدينية بصورة مؤسسية، تحت وطأة التدابير الوبائية، وقد عملت كل أجهزة المشيخة الإسلامية على تطبيق كافة التدابير

Summary

THE ISLAMIC COMMUNITY DEMONSTRATED MATURITY, RESPONSIBILITY AND CREATIVITY IN THE TIMES OF PANDEMIC

Meho Šljivo

In this interview for *Novi Muallim*, director of the Directorate for Religious Affairs presented activities of the Islamic Community during the pandemic and discussed the methods of institutional organization of religious life within the strains of epidemiological measures. All the bodies of the Islamic Community have diligently and consistently carried out all the epidemiological measures, but at the same time they initiated timely and appropriate steps in order

الوبائية بأمانة وحرص، لكنها في الوقت ذاته اتخذت مبادرات ملائمة تكفل بها ممارسة معظم النشاطات المعتادة دون تهديد لصحة الناس وسلامتهم.

كان دور الأئمة والمسؤولين في الأجهزة حاسما بحيث لم يثبت لأي مسجد أو عبادة منظمة أنه كان بؤرة لانتشار العدوى.

لم يبتعد المسلمون عن وطنهم ومساجدهم أثناء الجائحة ولم ينقطع التواصل مع المسلمين والأئمة والمسؤولين في جماعات المساجد. إن فرض التباعد البدني والبعد الجغرافي أديا إلى تنظيم الاجتماعات عن طريق منصة رئاسة المشيخة "Teams" مع تبادل الخطابات والاتصالات الهاتفية، والحضور الشخصي في المواقع التي تتطلب ذلك.

وقد تم بالتعاون مع مجلس المفتين إصدار الفتاوى والإرشادات والوثائق الأخرى التي استندت إليها السلطات الدينية في تنظيم الشؤون الدينية التي تمارسها في مناطق صلاحياتها، كما تم بالتعاون مع إدارة التعليم والعلوم ضم المدرسين والأساتذة والكوادر الأخرى في المؤسسات التعليمية إلى برنامج رئاسة المشيخة للظروف الطارئة.

أما دروس الكتاتيب فلم تتوقف، بل تم تنظيمها عبر الإنترنت، وقد أظهر المعلمون والتلاميذ والوالدون رغبة وحامسا شديدين في المحافظة على استمرارية الدروس في الكتاتيب.

to maintain most of the regular activities in forms which would not jeopardise health and safety of people. The role of the *imams* and the management in these bodies was crucial in this and it resulted in a fact that not a single mosque or organised religious ceremony was identified as a cluster for the spread of the disease. However, Muslims of our *jamaats* were not distanced from their Homeland nor from each other. The communication with *jamaat* members, *jamaat* management and the *imams* were maintained throughout the pandemic. The physical distance was observed and its strains as well as the strains of geographical character were overcome by using the online platform of the Riyasat "Teams". The exchange of letters, telephonic communication and physical presence were used only where it was necessary. In collaboration with the Council of Muftis appropriate decisions (*fatwas*), directions and other documents were produced as a support to religious authorities in organising religious affairs within their domain. Further, in cooperation with the Directorate for Education and Science numerous muderrises, professors and other staff of educational institutions were involved and included in programs of the Riyasat in these extraordinary circumstances. Maktab class was successfully organised in an online format where *muallims*, students of maktab class and parents have demonstrated an exceptional enthusiasm in supporting the continuity of these classes.

Key words: the Islamic Community, Ismail Smajlović, pandemic, maktab, virus